Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2626

Vragen van de leden **Recourt** en **Rebel** (beiden PvdA) aan de Minister van Veiligheid en Justitie over *minderjarigen in voorlopige hechtenis* (ingezonden 22 mei 2015).

Antwoord van Staatssecretaris **Dijkhoff** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 19 juni 2015) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2014–2015, nr. 2605

Vraag 1
Kent u het bericht «acht op de tien kinderen zonder rechtspraak in jeugddetentie»?[1] en het Jaarbericht Kinderrechten 2015?[2]

Antwoord 1
Ja.

Vraag 2
Is het waar dat in Nederland 79% van het totaal aantal kinderen dat in een justitiële jeugdinrichting verblijft niet veroordeeld is maar in voorlopige hechtenis zit? Zo ja, hoe verhoudt dit cijfer zich tot dat van de detentie van minderjarigen in bijvoorbeeld Duitsland, België, Denemarken en Frankrijk of andere EU-lidstaten? Zo nee, hoe hoog is dat cijfer dan wel?

Antwoord 2
Op het laatste jaarlijkse peilmoment (30 september 2014) verbleven in de justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) in totaal 461 jeugdigen, waarvan 108 minderjarigen. Het overgrote deel van de populatie in de JJI's is dus 18 jaar of ouder. Op de peildatum verbleven 85 minderjarigen (79%) op basis van voorlopige hechtenis in een JJI. Het is echter niet zodat alle minderjarigen die in het kader van voorlopige hechtenis in een JJI geplaatst zijn daar blijven totdat de rechter een uitspraak heeft gedaan. Ongeveer 75% van de minderjarigen wordt geschorst uit de voorlopige hechtenis. In 2014 duurde de voorlopige hechtenis van minderjarigen gemiddeld 37 dagen.
Hoe het percentage voorlopige hechtenis zich verhoudt tot aantallen minderjarigen in voorlopige hechtenis in andere Europese landen valt niet te

[1] http://justitie.eenvandaag.nl/tv-items/59635/8_op_de_10_kinderen_zonder_rechtspraak_i_jeugddetentie?autoplay=1
[2] https://www.defenceforchildren.nl/images/68/3827.pdf

ah-tk-20142015-2626
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2015

zeggen. Als gevolg van de verschillende leeftijdsgrenzen en verschillen in de tenuitvoerlegging van het jeugdstrafrecht in de Europese landen (verschillende sancties en verschillende typen jeugdinrichtingen die al of niet meegeteld worden) zijn cijfers over minderjarigen in detentie lastig te interpreteren en te vergelijken. Een directe gegevensbron is niet voorhanden.

Vraag 3 en 4
Deelt u de mening dat daar waar voorkomen kan worden dat minderjarigen – waaronder 12 en 13 jarigen – in afwachting van hun zaak in voorlopige hechtenis moeten blijven, dit ook voorkomen moet worden? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
Acht u de bestaande rechterlijke toets, om te beoordelen of een voorlopige hechtenis voor een minderjarige noodzakelijk is, afdoende om te voorkomen dat minderjarigen onnodig in voorlopige hechtenis verblijven? Zo ja, waarom en hoe verhoudt zich dat tot de conclusies van Defence for Children en Unicef? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3 en 4
Het uitgangspunt van de Nederlandse regering is dat vrijheidsbeneming alleen wordt gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur. In het jeugdstrafprocesrecht geldt ten aanzien van de voorlopige hechtenis het uitgangspunt «schorsen, tenzij». Artikel 493 lid 1 Sv schrijft voor dat de rechter die de voorlopige hechtenis beveelt, ambtshalve moet nagaan of deze onmiddellijk of op een later moment kan worden geschorst. Ik acht deze rechterlijke toets afdoende. De rechter maakt een zorgvuldige afweging of voorlopige hechtenis noodzakelijk is. Volledigheidshalve meld ik dat van het totaal aantal vervolgde jeugdigen in 2013 slechts 6,4% in voorlopige hechtenis is genomen.
In de brief aan uw Kamer d.d. 8 april jl. (Kamerstuk 29 270, nr. 25) geef ik wel aan dat er in sommige gevallen juist kansen gemist kunnen worden voor een snelle aanpak van de achterliggende problematiek van de jeugdigen. Ook is er een groep veelplegers die voor relatief lichte delicten keer op keer kort wordt bestraft terwijl een meer intensieve behandeling c.q. aanpak nodig is. In dit soort gevallen is het wel gewenst om eerder door te pakken naar een intensievere behandeling ook al vormt het laatst gepleegde delict op zich geen grote inbreuk op de rechtsorde.
Plaatsing van 12- en 13-jarigen in een JJI komt weinig voor. In 2014 zijn achttien 12- en 13-jarigen in een JJI geplaatst. Dit is iets meer dan 1% van het totaal aantal minderjarigen dat in dat jaar in een JJI is opgenomen. Soortgelijke percentages gelden voor 2012 en 2013.

Vraag 5
Is de boven genoemde rechterlijke toets recentelijk geëvalueerd of anderszins bekeken of het toepassen van voorlopige hechtenis voor minderjarigen proportioneel is? Zo ja, wat is de uitkomst daarvan? Zo nee, bent u voornemens dit alsnog te laten doen?

Antwoord 5
De rechterlijke toets ten aanzien van voorlopige hechtenis voor minderjarigen is recentelijk niet geëvalueerd. Ik zie op dit moment geen aanleiding dit alsnog te doen. Het uitgangspunt in het jeugdstrafprocesrecht ten aanzien van de voorlopige hechtenis «schorsen, tenzij» acht ik juist. Het is aan de rechter(s) om per individuele zaak, daarin geadviseerd door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en/of de jeugdreclassering (JR), te bepalen of het toepassen van voorlopige hechtenis gegeven de omstandigheden van het geval noodzakelijk is. In de eerder genoemde brief aan uw Kamer d.d. 8 april jl benoem ik wel een aantal punten om een groep (potentiële) jeugdige veelplegers beter in het vizier te krijgen zodat zij de aanpak krijgen die ze nodig om te voorkomen dat ze tot veelpleger uitgroeien dan wel om met hun crimineel gedrag te stoppen. Juist het jeugdstrafrecht biedt deze mogelijkheden omdat daarin de pedagogische benadering centraal staat. Deze mogelijkheden worden echter nog niet ten volle benut. Vandaar dat ik elementen aan het begin van het strafproces aanscherp om extra alert te zijn bij deze groep jeugdigen en hun problematiek.

Vraag 6
Welke alternatieven bestaan er – anders dan in vrijheid het strafproces afwachten – voor voorlopige hechtenis voor minderjarigen? In welke mate worden die alternatieven door rechters in de praktijk al aangewend?

Antwoord 6
Alternatieven zijn onder andere schorsen van de voorlopige hechtenis onder bijzondere voorwaarden (zoals een meldingsplicht en/of een contactverbod), nachtdetentie of huisarrest met elektronische controle Tevens loopt momenteel een pilot forensische pleegzorg (zie vraag[3]. Van de groep minderjarigen in voorlopige hechtenis wordt in 75% van de gevallen tot schorsing overgegaan.

Vraag 7
Is nachtdetentie voor minderjarigen, of in de fase van de voorlopige hechtenis, mogelijk? Zo ja, hoe vaak wordt dat toegepast? Zo nee, deelt u de mening dat dit een alternatief zou kunnen zijn voor volledige vrijheidsontneming in aanloop naar het strafproces?

Antwoord 7
Nachtdetentie is een bijzondere vorm van voorlopige hechtenis voor minderjarigen. Hierbij gaat de jongere overdag naar school, stage, of een instelling voor dagbehandeling, en verblijft hij of zij 's avonds en in het weekend in een JJI. Het doel van nachtdetentie is het behouden c.q. versterken van de positieve banden met de samenleving. In 2014 zijn 79 nachtdetenties van start gegaan. Dit is nagenoeg evenveel als in 2013.

Vraag 8
Deelt u de mening dat er «vanuit de politie, gemeenten en de justitiële instellingen beter gekeken moet worden naar het inzetten en aanbieden van alternatieven, zodat minderjarige verdachten hun strafzaak thuis of elders kunnen afwachten»?

Antwoord 8
Het is aan de (kinder)rechter om te bepalen of de verdachte zijn strafzaak in een JJI, thuis of elders afwacht. De rechter wordt daarbij zoals eerder aangegeven, geadviseerd door de RvdK of JR. De gemeente en de JJI zijn hierbij betrokken via de zogenaamde netwerk- en trajectberaden, zoals bij de beantwoording van vraag 13 uiteengezet wordt. Naar mijn mening gaan de partners in de jeugdstrafrechtketen zorgvuldig om met het adviseren en vorderen van plaatsing in een JJI in het kader van voorlopige hechtenis.
In de jeugdstrafrechtketen wordt gezocht naar alternatieven voor voorlopige hechtenis, zoals blijkt uit de pilot forensische pleegzorg.

Vraag 9
Wat is de stand van zaken van het pilotprogramma waarbij forensische pleegzorg wordt ingezet als alternatief voor voorlopige hechtenis?

Antwoord 9
In deze pilot in Amsterdam worden minderjarigen via schorsing van de voorlopige hechtenis geplaatst in een forensisch pleeggezin voor de duur van ten minste drie maanden. Deze pilot wordt nog dit jaar afgerond en geëvalueerd. Op basis van de evaluatie volgt nadere besluitvorming.

Vraag 10
Hoe verhoudt de bepaling, die voortvloeit uit het VN-Kinderrechtenverdrag dat een strafzaak van een minderjarige binnen zes maanden moet zijn afgedaan, zich tot het feit dat minderjarigen in Nederland vaker langer in voorlopige hechtenis zitten?

[3] https://www.defenceforchildren.nl/images/68/3827.pdf

Antwoord 10
De regering acht een snelle en consequente afhandeling, naast zorgvuldigheid, een belangrijk kwaliteitsaspect van strafzaken tegen jeugdigen en heeft derhalve in 2001 de zogenaamde Kalsbeeknorm opgesteld. De regering streeft conform deze norm met de partners in de jeugdstrafrechtketen ernaar om strafzaken tegen minderjarigen binnen 6 maanden af te doen. Deze Kalsbeeknorm valt ruim binnen de termijn die de Hoge Raad redelijk acht. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat bij minderjarigen een termijn van 16 maanden redelijk is om tot een eindvonnis te komen.
Ik herken mij niet in het beeld dat minderjarigen vaker langer in voorlopige hechtenis zitten. Sinds 2009 is het absolute aantal minderjarigen in voorlopige hechtenis sterk gedaald en is de gemiddelde duur van de voorlopige hechtenis nagenoeg gelijk gebleven. De duur varieert tussen de 36 en 40 dagen.

Vraag 11
Hoeveel minderjarigen zitten langer dan zes maanden in voorlopige hechtenis?

Antwoord 11
In 2014 hebben zeven minderjarigen langer dan zes maanden in voorlopige hechtenis gezeten. Doorgaans is de lange duur van de voorlopige hechtenis het gevolg van het aantekenen van beroep tegen de afdoeningsbeslissing van de kinderrechter, waardoor conform onze strafrechtssystematiek het vonnis niet onherroepelijk is en dientengevolge de voorlopige hechtenis voortduurt.

Vraag 12
Welke waarborgen zijn er in Nederland teneinde minderjarigen bij overschrijding van de redelijke termijn te beschermen tegen een langere voorlopige hechtenis?

Antwoord 12
Onder voorlopige hechtenis wordt de vrijheidsbeneming ingevolge enig bevel van bewaring, gevangenhouding of gevangenneming verstaan. De rechter-commissaris beslist over de inbewaringstelling (de eerste fase van de voorlopige hechtenis) en de raadkamer (bestaande uit drie rechters) beslist of een verdachte langer vast moet blijven zitten in het kader van de zogenaamde gevangenhouding of gevangenneming. Gedurende de periode van de voorlopige hechtenis wordt derhalve meermalen door een rechter bepaald of de vrijheidsbeneming volgens de regels verloopt en of de verdachte vast mag worden gehouden. Daarnaast kan de verdachte tegen een bevel tot gevangenhouding, of de verlenging daarvan, in hoger beroep gaan bij het gerechtshof en staat het de verdachte vrij om een verzoek tot opheffing dan wel schorsing van het bevel voorlopige hechtenis in te dienen. Wanneer de strafzaak inhoudelijk wordt behandeld zal de rechtbank bij de strafmaat altijd rekening houden met de tijd die de verdachte reeds in voorlopige hechtenis heeft doorgebracht.

Vraag 13
Wordt in de fase van voorlopige hechtenis de jeugdhulpverlening en jeugdreclassering ingezet? Zo ja, hoe vaak en hoe snel gebeurt dat? Zo nee, in welke gevallen niet?

Antwoord 13
Ja, via het netwerk- en trajectberaad wordt al tijdens de fase van voorlopige hechtenis ingezet op hulpverlening na verblijf in een JJI. Elke jeugdige die instroomt in een JJI, wordt – in beginsel binnen één week en onder regie van de RvdK – besproken in een netwerkberaad om te komen tot een trajectplan voor begeleiding na verlaten van de JJI. Het netwerkberaad vervult een belangrijke schakelrol tussen de JJI, RvdK en JR. Gedurende het verblijf in een JJI volgen één of meer trajectberaden in (de regio van) de gemeente waar de jongere woonachtig is. In het trajectberaad vindt tussen de RvdK, de JR, JJI en de gemeente inhoudelijke afstemming plaats en worden afspraken gemaakt over de doelen van het trajectplan.

Vraag 14
Hoe oordeelt u over het advies in het geval van 12 of 13 jarige verdachten geen voorlopige hechtenis meer toe te staan, maar alternatieven daarvoor te zoeken?

Antwoord 14
Met de toepassing van voorlopige hechtenis op jeugdigen dient terughoudend te worden omgegaan, zeker bij 12- of 13-jarige verdachten. Dat neemt niet weg dat het in sommige gevallen, bijvoorbeeld bij verdenking van een ernstig strafbaar feit met grote maatschappelijk impact, mogelijk moet blijven om voorlopige hechtenis bij 12- of 13-jarigen toe te passen.